

Briuselis, 2014 01 22
SWD(2014) 18 final

KOMISIJOS TARNYBŲ DARBINIS DOKUMENTAS

POVEIKIO VERTINIMO SANTRAUKA

pridedamas prie

Europos Parlamento ir Tarybos sprendimo pasiūlymo

**dėl Sąjungos šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos
sistemos rinkos stabilumo rezervo sukūrimo ir veikimo, kuriuo iš dalies keičiama
Direktyva 2003/87/EB**

{COM(2014) 20 final}
{SWD(2014) 17 final}

KOMISIJOS TARNYBŲ DARBINIS DOKUMENTAS

POVEIKIO VERTINIMO SANTRAUKA

pridedamas prie

Europos Parlamento ir Tarybos sprendimo pasiūlymo

dėl Sąjungos šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos rinkos stabilumo rezervo sukūrimo ir veikimo, kuriuo iš dalies keičiama Direktyva 2003/87/EB

1. PROBLEMOS APIBŪDINIMAS

ES šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos (ATLPS) trečiojo prekybos laikotarpio (2013–2020 m.) pradžioje buvo 2 milijardų apyvartinių taršos leidimų (ATL) perteklius¹. Numatoma, kad per kelerius ateinančius metus šis perteklius augs – 2020 m. jis jau sieks daugiau kaip 2,6 milijardo ATL ir tik 2028 m. laipsniškai sumažės iki 2,1 milijardo (pavyzdinis scenarijus²).

Dabartinis ES ATLPS disbalansas susidarė visų pirma dėl ekonomikos krizės ir didelio tarptautinių kreditų srauto antro etapo pabaigoje, nes nustatyti apribojimai 3 etape naudoti tam tikrų rūšių kreditus. Aukcionuose parduodamų ATL pasiūla yra nustatyta griežtai, o jų paklausa yra lanksti, veikiama ekonomikos ciklų, iškastinio kuro kainų ir papildomų išmetamųjų teršalų kiekio mažinimo politikos priemonių, todėl susidaro pasiūlos ir paklausos neatitikimas.

Nors didžiausio kiekio nustatymo ir prekybos sistema, tokia kaip ES ATLPS, teikia garantiją, kad aplinkos apsaugos tikslas per tam tikrą laikotarpį sumažinti bendrą išmetamųjų teršalų kiekį, bus pasiektas, svarbus ir kitas – ekonominio efektyvumo – tikslas, išreikštas bendromis pirmojo tikslo įgyvendinimo sąnaudomis. Didelis perteklius yra problema, nes numatoma, kad jam esant ES kapitalas ir investicijos ir toliau bus skiriami iškastinio kuro technologijoms. Dėl jo sumažėja rinkos priemonių poveikio dinamiškumas, todėl vidutinės trukmės ir ilguoju laikotarpiu išauga bendrosios sąnaudos, svarbios kovojant su klimato kaita.

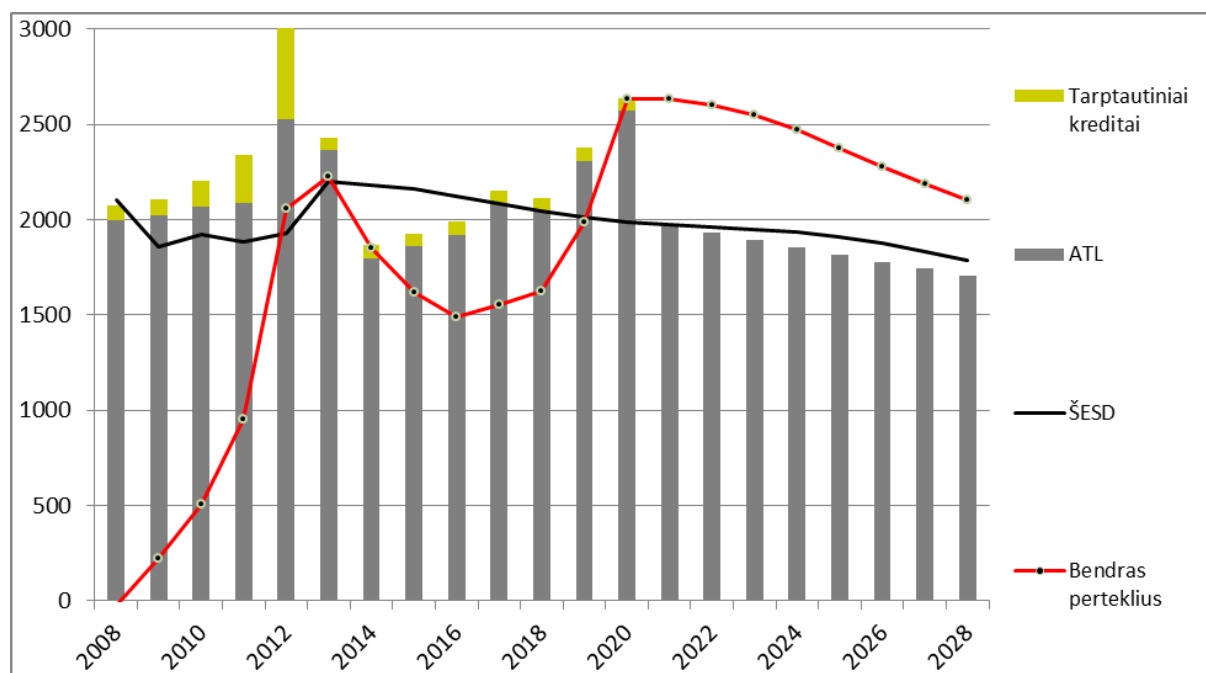
Todėl Komisija pasiūlė 3 etapo pradžioje atidėti 900 milijonų ATL pardavimą aukcionuose ir taip laikinai sušvelninti šios problemos poveikį, prie kurio prisidėjo ir papildomi laikini svyravimai, kuriuos sukėlė su 3 etapu susiję reguliavimo pasikeitimai. Atidėjimui pritarė valstybių narių atstovai Klimato kaitos komitete komitologijos proceso metu. Nors šiuo metu priemonę dar nagrinėja Europos Parlamentas ir Taryba, šiame poveikio vertinime atidėjimas laikomas įvykusi. Atidėjimo ir šiame poveikio vertinime aptariamų priemonių tikslai vienas kitą papildo.

¹ Perteklius apibrėžiamas kaip bendro atitinkamų metų pabaigoje atitikties tikslais turimų ATL skaičiaus ir bendro faktiškai atitikties tikslais už iki tų metų išmestas šiltnamio efektą sukeliančias dujas (ŠESD) panaudotų ATL skaičiaus skirtumas.

² Pagal pavyzdinį scenarijų daroma prielaida, kad esamos politikos priemonės bus visiškai įgyvendintos, taip pat bus pasiekti atsinaujinančiosios energijos vartojimo didinimo ir išmetamųjų teršalų mažinimo 2020 m. tikslai ir bus įgyvendinta Energijos vartojimo efektyvumo direktyva. Bazinis scenarijus apima tik jau įgyvendintas politikos priemones; pagal jį ne visose valstybėse narėse pasiekti visi tikslai, pavyzdžiui, susiję su atsinaujinančiąja energija. Pagal bazinį scenarijų numatoma, kad 2020 m. išliks 2 milijardų ATL perteklius.

Tačiau, kaip jau pabrėžta Europos anglies dioksido rinkos padėties 2012 m. ataskaitoje (toliau – Anglies dioksido rinkos ataskaita)³, atidedant ATL pardavimą aukcionuose sumažintas perteklius vėl šoktelės 2019 ir 2020 m., taigi jis neturės poveikio vidutiniam struktūriniam 1,8 milijardo ATL pertekliui 3 etape ir didžiausiam 2,6 milijardo ATL pertekliui 2020 m. (žr. Pav. 1). Taigi šiame poveikio vertinime visas dėmesys skiriamas šiam *struktūriniam* pertekliui (ir tvariems jo mažinimo būdams).

1 diagrama. Ankstesnių laikotarpių pasiūla ir paklausa ir jų ateities prognozės iki 2028 m., įskaičiuojant atidėjimą



2. TIKSLAS

Veiklos tikslas – visais laikotarpiais (trumpuoju ir vėliau) užtikrinti, kad anglies dioksido rinka tinkamai veiktų⁴, kai aukcionuose parduodamas didelis ATL skaičius, kartu siekiant, kad ji būtų paprasta ir nuspėjama. Tam reikia išspręsti struktūrinio pertekliaus problemą. Numatoma, kad struktūrinis perteklius tebebus net ir ėmusis kitų galimų 2030 m. strategijos priemonių (tokių kaip linijinio mažinimo koeficiento peržiūrėjimas, tarptautinių kreditų naudojimas, aprėpties išplėtimas) po 2020 m. Be to, reikia padaryti ES ATLPS atsparesnę didelio masto įvykiams, kurie gali labai išbalansuoti pasiūlos ir paklausos pusiausvyrą.

3. GALIMYBĖS

2012 m. lapkritį Komisija savo Anglies dioksido rinkos ataskaitoje pateikė nebaigtinį šešių struktūrinių priemonių galimybių sąrašą. 2030 m. klimato ir energetikos politikos strategijos poveikio vertinime pateiktas bendras šių galimybių poveikio vertinimas. Realistiškai vertinant, nė viena iš šių galimybių trumpuoju laikotarpiu neįmanoma atkurti pasiūlos ir paklausos pusiausvyros – jų poveikis būtų jaučiamas tik kartu įgyvendinant 2030 m. strategijos priemones (tokias kaip ankstyva linijinio mažinimo koeficiento peržiūra, papildomų sektorių įtraukimas į ES ATLPS ir galimybės naudotis tarptautiniais kreditais

³ COM(2012) 652.

⁴ Kalbant apie anglies dioksido rinkas, tai reiškia, kad reikia pasiekti optimalią pusiausvyrą tarp anglies dioksido kainos signalo ir šiuo metu reikalingų investicijų į mažo anglies dioksido kiekio technologijas bei tų investicijų, kurių reikės ateityje.

ribojimas). Remiantis suinteresuotųjų šalių nuomone, tikslo didinimo galimybė į 2030 m. strategijos poveikio vertinimą net nebuvo įtraukta. Vykstant viešoms konsultacijoms dėl struktūrinių priemonių, per diskusijas išryškėjo dar viena galimybė – sukurti rezervo mechanizmą, kuriuo būtų padidintas aukcionams skirtų ATL pasiūlos lankstumas.

1 lentelė. Anglies dioksido rinkos ataskaitoje pateiktų galimybių palyginimas

	Suinteresuotųjų šalių nuomonės*	Europos anglies dioksido rinkos veikimo 3 etape gerinimo potencialas
a) ES išmetamųjų teršalų mažinimo tikslo padidinimas iki 30 % 2020 m.	Labai mažas palaikymas	Nėra vertinimo dėmesio centre. Per visą 3 etapą aukcionams skirtų ATL pasiūla būtų sumažinta maždaug 1,4 milijardo ATL. Tai galėtų pagerinti rinkos veikimą trumpuoju laikotarpiu. Jei bus įgyvendintos dabartinės politikos priemonės, 2020 m. išmetimo prognozės iš tiesų labai priartėja prie išmetimo lygių, siejamų su 30 % išmetamųjų teršalų mažinimo tikslu. Tai reiškia, kad nors ES galbūt nepasiryžusi padidinti savo tikslo iki 30 %, visiškai pasiekus kitus sutartus tikslus ES išmetamųjų teršalų kiekis gali sumažėti tiek, kiek reikėtų jį sumažinti išmetimo tikslą padidinus iki 30 %.
b) tam tikro ATL skaičiaus nurašymas 3 etape	Vidutinis palaikymas	Ankstyvas tam tikro ATL skaičiaus nurašymas gali sukelti jų stygių ir pagerinti rinkos veikimą trumpuoju laikotarpiu.
c) ankstyva metinio linijinio mažinimo koeficiento peržiūra	Vidutinis palaikymas	Tik šiek tiek galėtų pagerinti rinkos veikimą trumpuoju laikotarpiu, tačiau tikimasi, kad turėtų teigiamą poveikį vidutinės trukmės ir ilguoju laikotarpiu.
d) kitų sektorių įtraukimas į ES ATLPS	Nedidelis palaikymas (taikymo 3 etape).	Tik šiek tiek galėtų pagerinti rinkos veikimą trumpuoju laikotarpiu. Reikėtų išsamiau išnagrinėti administracinius uždavinius ir pajėgumą gerinti rinkos veikimą nuo 4 etapo. Tačiau gali būti naudingas kitais aspektais, pvz., visuose sektoriuose atsirastų technologijų atžvilgiu neutralių paskatų.
e) galimybės naudotis tarptautiniais kreditais ribojimas	Nedidelis palaikymas (taikymo 3 etape).	Vargu, ar galėtų pakankamai pagerinti rinkos veikimą trumpuoju laikotarpiu. Bendrai sudėjus, jau panaudota daugiau kaip du trečdaliai tarptautinių kreditų skaičiaus, kurį leidžiama panaudoti iki 2020 m.
f) pasirinktiniai kainų valdymo mechanizmai	Į kainą orientuotas mechanizmas sulaukė labai mažai palaikymo.	Nėra vertinimo dėmesio centre. ES ATLPS priemonė yra grindžiama kiekiu, o ne kaina.

Papildoma galimybė	I (aukcionams skirtų) ATL pasiūlą orientuotas rinkos disbalanso mažinimo mechanizmas sulaukė vidutinio palaikymo	Galėtų pagerinti rinkos veikimą trumpuoju laikotarpiu. Numatoma, kad naudingiausias ir paprasčiausias mechanizmas bus ATL rezervo sukūrimas.
--------------------	--	---

Taigi šiame poveikio vertinime daugiausia dėmesio skiriama trimis galimybėmis ir keliems jų variantams, kuriuos galima faktiškai įgyvendinti ir kurie jau trumpuoju laikotarpiu leistų ES ATLPS tinkamai veikti:

- 1 galimybė. Tam tikro ATL skaičiaus išėmimas iš apyvartos (nurašymas) 3 etape;
- 2 galimybė. Lankstesnė aukcionams skirtų ATL pasiūla sukuriant rinkos stabilumo rezervą (papildoma galimybė, pagrįsta Anglies dioksido rinkos ataskaitoje nurodytos pasirinktinio kainų valdymo mechanizmo galimybės variantu);
- 3 galimybė. Rinkos stabilumo rezervo ir tam tikro ATL skaičiaus išėmimo iš apyvartos 3 etape derinys.

3.1. Išėmimo iš apyvartos visam laikui galimybės variantai

Atsižvelgiant į dabartinį perteklių ir numatomą jo raidą, šiame poveikio vertinime iš apyvartos išimamų ATL viršutinė riba padidinama iki 1 400 milijonų ATL.

Žinoma, svarstylini ir kiti iš apyvartos išimamų ATL skaičiai. Todėl, siekiant atlikti jautrumo analizę, įvertinamas ir kitas variantas – 500 milijonų ATL išėmimas iš apyvartos (1b variantas).

3.2. Rinkos stabilumo rezervo galimybės variantai

Rinkos stabilumo rezervas iš esmės veiktų tokiu principu:

- ATL būtų perkeltami į rezervą atimant juos iš aukcionams skirtų ATL skaičiaus, taip siekiant sumažinti rinkos nestabilumą, kylantį dėl laikino didelio ATL pertekliaus ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemoje;
- ATL būtų paaimami iš rezervo ir pridedami prie aukcionams skirtų ATL skaičiaus, taip siekiant sumažinti rinkos nestabilumą, kylantį dėl laikino didelio ATL deficito ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemoje.

Naudojant rinkos stabilumo rezervą, kuris yra taisykle grindžiamas mechanizmas, aukcionuose būtų parduodamas tas pats ATL skaičius, tik skirtingu laiku. Jokios įtakos nemokamai skiriamų ATL skaičiui ar skyrimo laikui jis neturėtų. Be to, dėl jo nesikeistų teršalų išmetimo viršutinė riba ir aplinkosaugos tikslų mastas.

Remiantis įvairių rezervo struktūrinių elementų išankstiniu vertinimu, įvertintas kelių šios galimybės variantų, susijusių su lemiamais ATL pervedimo į rezervą arba paėmimo iš rezervo veiksniais (toliau – lemiami veiksniai) bei koregavimo mastu, poveikis rinkos disbalansui. Galimi ir kiti elementų deriniai.

2 lentelė. Rinkos stabilumo rezervo galimybės variantai

Apibūdinimas	Galimybė	Lemiamas veiksnys	Koreguojamasis kiekis
Santykinis siauras intervalas ir neribojamas	2a	Bendras perteklius didesnis kaip 40–50 % viršutinės ribos	Skirtumas su intervalu / neribojamas

koregavimas			
Santykinis siauras intervalas ir ribojamas koregavimas	2b	Bendras perteklius didesnis kaip 40–50 % viršutinės ribos	100 mln. ATL riba
Absoliutusias platus intervalas ir neribojamas koregavimas	2c	Bendras perteklius didesnis kaip 400–1000 mln. ATL	Skirtumas su intervalu / neribojamas
Absoliutusias platus intervalas ir ribojamas koregavimas	2d	Bendras perteklius didesnis kaip 400–1000 mln. ATL	10 % sudėtinio pertekliaus / dalimis po 100 mln. ATL
Metinis pokytis ir neribojamas koregavimas	2e	Metinis pertekliaus pokytis > 100 mln. ATL	Neribotas / pertekliaus pokytis daugiau kaip 100 mln. ATL
Metinis pokytis ir ribojamas koregavimas	2f	Metinis pertekliaus pokytis > 100 mln. ATL	50 % pertekliaus pokytis daugiau kaip 100 mln. ATL
BVP	2g	Numatomas didesnis kaip 2–3 % BVP augimas	Dalimis po 200 mln. ATL.

Daugumoje variantų lemiamas veiksnys susietas su pertekliumi. Jie labai naudingi tuo, kad galima atsižvelgti į papildomų politikos priemonių, tokių kaip atsinaujinančiosios energijos ir energijos vartojimo efektyvumo skatinimo priemonės, poveikį. Atsižvelgiant į suinteresuotųjų šalių pageidavimus, kad ES ATLPS ir toliau išliktų kiekiu grindžiama priemone, kurioje anglies dioksido kainos signalas būtų ne politikos formuotojų nustatytas, o priklausomas nuo rinkos, šiame vertinime su kaina susietiems lemiamiems veiksniams dėmesio neskiriama.

Pirmoje variantų grupėje (2a–2f) akcentuojami vienaip ar kitaip su pertekliumi (su bendru pertekliumi arba su pertekliaus pokyčiais) susieti lemiami veiksniai. Mechanizmu būtų siekiama perteklių išlaikyti tam tikrame iš anksto nustatytame tiksliniame intervale. Kadangi nėra galutinės nuomonės, kurios lemiamo veiksnio vertės būtų optimalios, pasirinkti įvairūs pertekliaus intervalo lygiai, kad būtų galima atlikti įvairių intervalo lygių ir intervalo pločių jautrumo analizę. Apskritai, įvertintos dviejų rūšių galimybės – viena, kai yra tam tikri „saugikliai“, kad būtų išvengta didelių ATL pasiūlos aukcionams pokyčių (nustatant koreguojamojo kiekio ribą arba nustatant, kad koregavimas sudaro tam tikrą bendro pertekliaus procentinę dalį), o kita – kai koregavimas neribojamas.

Pagal vieną iš galimybių lemiamas veiksnys susietas su išoriniu rodikliu, konkrečiai, su BVP augimo prognozėmis, skelbiamomis rudens Europos ekonomikos prognozėmis. Kadangi intervalas nėra tiesiogiai išreikštas ATL skaičiumi, lemiamus veiksnius siejant su išoriniais rodikliais bet koku atveju reikės atlikti dar vieną veiksmą – nustatyti, kokį skaičių ATL reikia pervesti į rezervą arba iš jo paimti. Atsižvelgiant į tai, kaip sunku BVP augimo vienetą tiksliai paversti ATL skaičiumi, su išoriniu rodikliu susietas lemiamas veiksnys vertinamas tik kartu su iš anksto nustatytu 200 milijonų koreguojamuoju kiekiu.

3.3. Rinkos stabilumo rezervo ir išėmimo iš apyvartos visam laikui derinio variantai

Kad būtų lengviau palyginti, imamas tas pats išėmimo iš apyvartos skaičius kaip ir numatyta 1b variante – 500 milijonų ATL. Rinkos stabilumo rezervo dalis yra pagrįsta pagrindine (-ėmis) galimybe (-ėmis), gauta (-omis) atlikus išankstinį įvairių rinkos stabilumo rezervo variantų vertinimą, t. y. be plataus absoliučiojo intervalo ir numatant metinį koregavimą, kai į rezervą perkeliamas bendro pertekliaus procentinę dalį sudarantis ATL skaičius.

4. POVEIKIO ANALIZĖ

4.1. Rinkos pusiausvyra

Vertinama, ar pagal ATL išėmimo iš apyvartos visam laikui ir rinkos stabilumo rezervo galimybę galima sumažinti esamą didelį rinkos disbalansą. Rinkos stabilumo rezervo atveju taip pat įvertinta, naudojant 2 etapo (2008–2012 m.) duomenis, ar įvairios galimybės būtų užkirtusios kelią problemai susidaryti, jei jos būtų buvusios įgyvendintos jau 2 etape.

Išėmimas iš apyvartos visam laikui:

- Numatoma, kad iš apyvartos visam laikui išėmus didelį skaičių ATL (1a galimybė), rinkos disbalansas būtų sumažintas 3 etapo pradžioje, o tolesniais 3 laikotarpio metais perteklius vėl nepadidėtų. Atrodo, kad tokia galimybė labiau atitinka siekiamą tikslą turėti bet koku laikotarpiu veiksmingą metodą negu 0 bazinė galimybė.
- Iš apyvartos visam laikui išimamų ATL skaičių sumažinus iki 500 milijonų ATL (1b galimybė) atitinkamai sumažėja priemonės stabilizuojamasis poveikis, o perteklius vėl padidėtų tolesniais 3 etapo metais, taigi ši galimybė nebūtų tokia veiksminga visais laikotarpiais kaip didelio ATL skaičiaus išėmimo iš apyvartos galimybė.

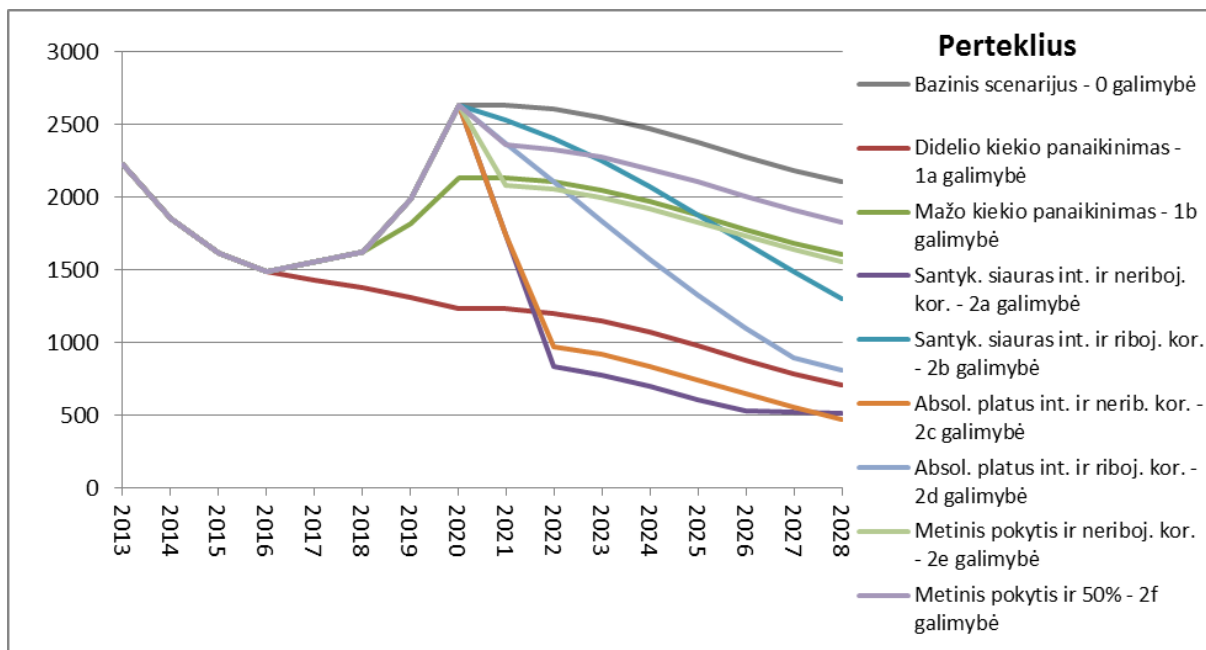
Rinkos stabilumo rezervas:

- Įvairūs variantai yra nevienodai veiksmingi siekiant užkirsti kelią didelio pertekliaus susikaupimui ir jį sumažinti po to, kai susikaupia (žr. **Error! Reference source not found.**). Tam tikri variantai būtų padėję išvengti problemos ne tokiu pačiu mastu kaip kiti. Tačiau tikimasi, kad visi variantai padės spręsti šią problemą, tik skirtingu greičiu.
- Naudojant su pertekliumi susietus lemiamus veiksnius lengviau pastebėti paklausos pokyčius negu naudojant su BVP susietus lemiamus veiksnius; ir ne tik pokyčius, kuriuos sukelia makroekonominiai veiksniai, bet ir kitų veiksnių, kurie gali turėti įtakos paklausai, kaip antai papildomų politikos priemonių poveikis, sukeliamus pokyčius. Be to, juos naudojant lengviau pastebimi pasiūlos veiksnių, kaip antai įeinančio tarptautinių kreditų srauto, pokyčiai.
- Jei lygintume skirtingus su pertekliumi susietus lemiamus veiksnius, situacijose, kai rinkos pusiausvyra jau atkurta atidedant ATL pardavimą, tikėtina, kad su bendru pertekliumi susieti lemiami veiksniai bus veiksmingesni negu tie, kurie susieti su metiniais pertekliaus pokyčiais. Nors lemiami veiksniai, susieti su pusiausvyros pokyčiais, gali veiksmingiau padėti išvengti rinkos disbalanso, tačiau rinkai jau išsibalansavus, jie nepadeda to pertekliaus mažinti.
- Su pertekliumi susietus lemiamus veiksnius, kurių intervalas yra absoliutusias, būtų paprasčiau naudoti. Be to, santykinis intervalas, siaurėjantis mažėjant viršutinei ribai, gali visai nebetikti padidėjus poreikiui apsidrausti nuo rizikos.
- Tikimasi, kad naudojant platesnį intervalą reikės rečiau ir mažesniais kiekiais koreguoti ATL skaičių, be to, bus mažesni aukcionuose parduodamų ATL skaičius

svyravimai. Priešingai, jei intervalas siauresnis, greičiausiai reikės dažnesnių intervencijų abiem kryptimis, t. y. dažnai teks perkelti ATL į rezervą, o po to netrukus juos vėl iš ten paimti.

- Ribotas koregavimas, t. y. aiškiai nustatant koreguojamąjį kiekį arba nustatant, kokią bendro pertekliaus procentinę dalį sudaro koregavimas, vertinamas palankiai dėl didesnio nuspėjamumo. Be to, tokiu būdu didinamas aukcionų nuoseklumas, o pertekliaus ir rinkos stabilumo rezervo pokyčiai vyksta laipsniškai. Tačiau neribotas koregavimas labiau vertinamas dėl lankstumo, jei reikia sureaguoti į didelius ar staigius rinkos pusiausvyros svyravimus, ir apskritai leidžia greičiau atkurti rinkos pusiausvyrą. Kita vertus, jei rinkoje susidarytų didelis perteklius, kaip kad numatoma 3 etapo pabaigoje, neriboto koregavimo rezultatas gali būti tas, kad keletą metų rinkoje nebus jokios aukcionams skirtų ATL pasiūlos.

2 diagrama. Pertekliaus raida 4 etape taikant įvairius išėmimo iš apyvartos visam laikui ir rinkos stabilumo rezervo galimybių variantus



Kad būtų lengviau palyginti, toliau nagrinėjami ne visi rinkos stabilumo rezervo galimybių variantai. Atsižvelgiant į įvairius kriterijus, toliau kaip pagrindinę rinkos stabilumo rezervo galimybę siūloma nagrinėti 2d variantą (kuriai būdingi su kiekiu siejami lemiami veiksniai, platus absoliutusias pertekliaus intervalas nuo 400 iki 1000 milijonų ATL ir metinis koregavimas, numatant į rezervą perkelti 10 % bendro pertekliaus) ir įvertinti jo poveikį kitais aspektais nei poveikis rinkos pusiausvyrai ir palyginti su išėmimo iš apyvartos visam laikui galimybe. Šios galimybės pranašumas – jos paprastumas. Nors pasirinkus šią galimybę nepavyks visiškai panaikinti rinkos disbalanso 3 etape, tačiau tai bus įmanoma nuo 4 etapo pradžios.

Šis variantas taip pat sudaro rinkos stabilumo rezervo dalį mišrioje galimybėje **rinkos stabilumo rezervo ir išėmimo iš apyvartos visam laikui derinys**.

- Pagal šią galimybę 3 etapo pabaigoje ATL perteklius vėl padidėtų, tačiau jis būtų mažesnis negu nesiimant jokių veiksmų (0 bazinė galimybė). Be to, 4 etape perteklius laipsniškai mažinamas. Atrodo, kad ši galimybė labiau atitinka tikslą turėti visais laikotarpiais veiksmingą priemonę negu 0 bazinė galimybė.

4.2. Galimas poveikis anglies dioksido kainai

Jei ATL pardavimas nebūtų atidedamas ir nebūtų imtasi jokių struktūrinių priemonių, pagal atskaitos scenarijų, kuris įvertintas atliekant 2030 m. klimato ir energetikos politikos strategijos poveikio vertinimą, anglies dioksido kaina būtų 5 EUR 2015 m. ir 10 EUR 2020 m., o ATL perteklius toliau augtų ir 2020 m. siektų daugiau kaip 2,5 milijardo, ir tik po to laipsniškai mažėtų. 3 etape atidėjus 900 milijonų ATL pardavimą (0 bazinė galimybė), iš esmės kainos neturėtų labai viršyti minėtų prognozuojamų dydžių, jei atitinkamu laikotarpiu būtų pakankamai didelis perteklius.

Pasirinkus visam laikui iš apyvartos išimti didelį skaičių ATL (1a galimybė), poveikis anglies dioksido kainai 3 etapo pradžioje būtų bent panašus kaip atidėjimo atveju, tačiau 2019 m. kaina nebegrįžtų į pradinę padėtį. Jei visam laikui išimant ATL iš apyvartos numatomas perteklius būtų sumažintas tik tam tikru mastu (500 milijonais ATL, kaip būtų pagal 1b galimybę), poveikis kainoms taip pat būtų nedidelis.

Kainos gali padidėti, kai rinkos stabilumo rezerve būtų sukaupta daugiau ATL. Pradėjus naudoti rezervą ir subalansavus rinką, didesnę poveikį kainoms turėtų daryti mažėjanti viršutinė riba vidutinės trukmės ir ilguoju laikotarpiu. Paėmus ATL iš rezervo, kainos galėtų santykinai nukristi. Bet koks rezervas, kuris padeda sumažinti perteklių tiek, kad anglies dioksido rinka galėtų tinkamai veikti, prisidėtų prie laipsniško išmetamųjų teršalų kiekio mažinimo, taip pat ir didėjant ES ATLPS užmojui pagal 2030 m. strategiją. Taip turėtų būti sumažinta rizika, kad bus per mažai investuojama į mažo anglies dioksido kiekio technologijas trumpuoju laikotarpiu, dėl ko padidėtų jų sąnaudos vidutinės trukmės ir ilguoju laikotarpiu. Vis dėlto tiksliai įvertinti, koks bus rinkos stabilumo rezervo poveikis kainoms kasmet, neįmanoma dėl įvairių priežasčių⁵.

Numatoma, kad 3 etapui einant į pabaigą kainos santykinai išaugs dėl dviejų dalykų – rinkos stabilumo rezervo ir 500 milijonų ATL išėmimo iš apyvartos visam laikui – sudėtinio poveikio. Taigi tikimasi, kad poveikis bus didesnis negu būtų tuo atveju, jei iš apyvartos visam laikui būtų išimtas tas pats kiekis ATL (1b galimybė). Lygiai taip pat poveikis bus didesnis negu tuo atveju, jei būtų pasirinktas vien tik rinkos stabilumo rezervas (pvz., 2d poveikis). Vis dėlto, pasirinkus šią galimybę, 3 etapo pabaigoje perteklius vėl išaugtų, taigi poveikis kainai nebūtų toks didelis kaip visam laikui išėmus iš apyvartos didelį skaičių ATL (1a galimybė).

4.3. Poveikis konkurencingumui

Artimiausiu metu nepašalinus ES ATLPS trūkumų, tai ilgainiui gali paveikti ES konkurencingumą. Tikrovės neatspindinti žema anglies dioksido kaina, kuri pastaruoju metu buvo ATLPS ir kuri gali likti palyginti žema nemažą dalį 4 etapo, neigiamai paveiktų investicijas į mažo anglies kiekio technologijas ir šios srities inovacijas. Tokia situacija nederėtų su bendra ES energetikos ir klimato politika ir lemtų vis didesnę bendros rinkos susiskaldymą. Kuo stipresnis būtų anglies dioksido rinkos signalas trumpuoju laikotarpiu, tuo turėtų būti mažiau neigiamų pasekmių.

Kalbant apie galimas tiesiogines trumpojo laikotarpio išlaidas sektoriams, kuriems būdinga didelė anglies dioksido nutekėjimo rizika, reikėtų pažymėti, kad 2 etapo patvirtinto išmetamųjų teršalų kiekio duomenys rodo, kad, bendrai paėmus, yra daugiau kaip 34 % arba

⁵ Daugiau informacijos žr. ATL pardavimo atidėjimo poveikio vertinimo 4.1 skyriuje http://ec.europa.eu/clima/policies/ets/cap/auctioning/docs/swd_2012_xx2_en.pdf.

895 milijonų nemokamų ATL⁶ perteklius, palyginti su pramonės sektorių (išskyrus elektros energijos gamybos sektorių) praneštu išmetamųjų teršalų kiekiu. Tai visos pramonės įvertis ir, žinoma, situacija pavieniuose sektoriuose ar įrenginiuose gali skirtis. Jei 3 etape būtų išmetama panašiai tiek teršalų kaip bet kuriais 2 etapo metais, išskyrus 2008 m., numatoma, kad dėl nemokamai paskirstomų ATL per 3 etapą susikaupusių perteklių, atsižvelgiant į jau esamą perteklių, susikaupusių per 2 etapą.

Jei išmetamųjų teršalų kiekis būtų panašus kaip 2005 ar 2008 m., numatoma, kad skiriamų nemokamų ATL, pridėjus iki šiol susikaupusių perteklių, nepakaktų visos pramonės poreikiams patenkinti, taigi dalį ATL jiems reikėtų įsigyti rinkoje. Tokiu atveju dėl ATL pirkimo struktūrinės priemonės 3 etape išaugtų pramonės įmonių sąnaudos.

Kalbant apie galimą elektros energijos sąnaudų padidėjimą trumpuoju laikotarpiu dėl ES ATLPS (netiesioginės sąnaudos), anglies dioksido kainai pakilus vienu euru (1 EUR) elektros energijos kaina padidėtų 0,8 %, palyginti su dabartine pramonine kaina⁷. Apskaičiuojant šias sąnaudas neatsižvelgta nei į numatomą tolesnį mažesnių sąnaudų perkėlimą valstybės narėse, taikančiose nukrypti leidžiančią nuostatą, pagal kurią laikinai leidžiama skirti nemokamus ATL įrenginiams, kuriuose vykdomas elektros gamybos modernizavimas, nei į tai, kad dėl tvirtos anglies dioksido kainos mažėja iškastinį kurą deginančių įrenginių svarba elektros energijos kainos formavimuisi.

4.4. Socialinis poveikis

Anglies dioksido kainai padidėjus vienu euru, elektros energijos kaina namų ūkiams pakiltų 0,5 %, palyginti su dabartinėmis jos kainomis⁸. Vykdamas priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo politiką taip pat mažėtų išmetamųjų kietųjų dalelių (KD_{2,5}) ir SO₂ bei NO_x teršalų kiekis. Esant stabiliai anglies dioksido kainos signalui, trumpuoju laikotarpiu anglies dioksido rinka galėtų daryti teigiamą poveikį žmonių sveikatai skatindama pereiti nuo anglių prie dujų deginimo ir taip prisidėdama prie oro kokybės gerinimo, o vidutinės trukmės ir ilguoju laikotarpiu – skatindama nebefinansuoti naujų anglimis kūrenamų įrenginių. Aukcionų pajamos galėtų padidėti, ir jas būtų galima skirti neigiamam socialiniam poveikiui sušvelninti. 2030 m. strategijos poveikio vertinimas rodo, kad aukcionų pajamas skiriant anglies dioksido mažinimo veiklai ir įpareigojus visus sektorius mokėti už išmetamą anglies dioksidą, priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo politika gali iki 2030 m. paskatinti 0,2 % užimtumo augimą, arba, kitaip tariant, sukurti 430 000 naujų darbo vietų. Kuo bus didesnis poveikis anglies dioksido kainai, tuo šis poveikis bus didesnis.

4.5. Poveikis aplinkai

ES ATLPS poveikį aplinkai (t. y. jos sektorių išmetamųjų teršalų kiekį per tam tikrą laikotarpį) lemia nustatytoji viršutinė riba. Kadangi, pasirinkus ATL išėmimo iš apyvartos visam laikui galimybes (1a, 1b, 3a, 3b), 3 etape turėtų būti pakeista viršutinė riba, šios galimybės būtų naudingesnės aplinkai negu galimybės, susijusios su rinkos stabilumo rezervo sukūrimu.

⁶ Šio pertekliaus dalį pramonės įmonės jau galėjo parduoti. Tokiu atveju šių ATL vertės įmonės neprarado, tik ji gauta pinigų forma. Duomenys apima visus stacionariusius įrenginius, įrašytus į Europos Sąjungos sandorių žurnalą (ESSŽ), kurių veiklai nepriskirtas kodas „deginimas“.

⁷ Valstybės narėse svyruoja nuo 0,4 % iki 1,7 %. Pagrįsta paprastu ES valstybių narių vidurkio didėjimu, taigi tai nėra svertinis vidurkis.

⁸ Valstybės narėse svyruoja nuo 0,2 % iki 1,3 %. Pagrįsta paprastu ES valstybių narių vidurkio didėjimu, taigi tai nėra svertinis vidurkis.